

گزارش تحلیلی مهر ماه ۱۴۰۲

عملکرد و چشم‌انداز رشد اقتصادی ۱۴۰۲

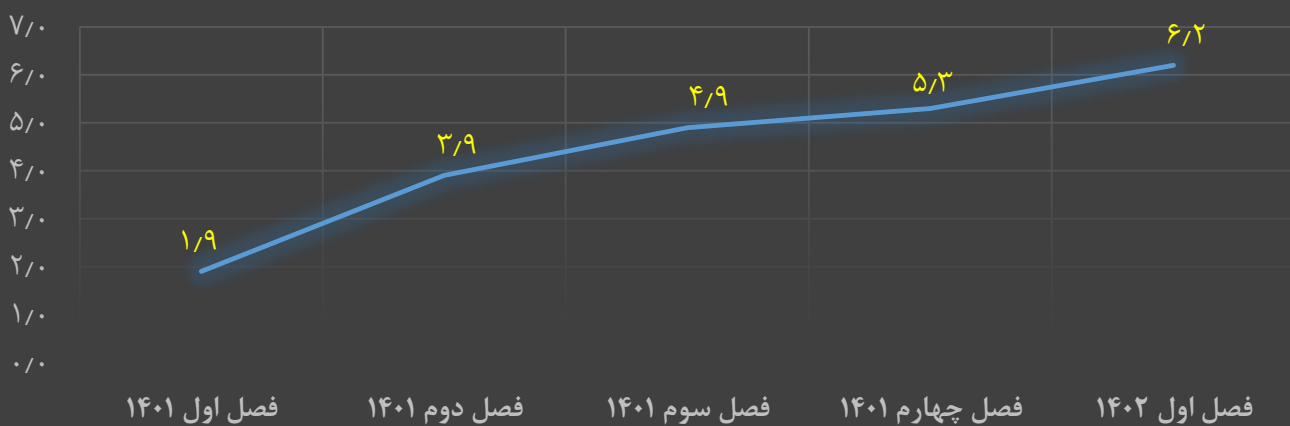
- عملکرد رشد اقتصادی فصل نخست ۱۴۰۲ چگونه بوده است؟
- عوامل محرک و محدودکننده رشد اقتصادی در سال ۱۴۰۲ کدام است؟
- الزامات افزایش نرخ سرمایه‌گذاری کدام است؟

عملکرد رشد اقتصادی کشور

بر اساس آمار بانک مرکزی، رشد اقتصادی کشور در فصل نخست سال جاری با افزایش قابل توجهی مواجه بود؛ به طوری که نرخ رشد فصلی، در بهار سال جاری به ۶.۲ درصد رسید که یکی از بالاترین نرخ رشدهای فصلی در سالهای اخیر است.

بین زیربخشهای مختلف اقتصاد، بخش نفت و گاز با ۱۶.۲ درصد، بخش خدمات با ۶.۲ درصد، بخش صنایع و معادن با ۳.۷ درصد و بخش کشاورزی با ۲.۲ درصد به ترتیب بیشترین نرخ رشد را داشتند. در فصل نخست سال جاری، احیای تولید نفت، بیشترین سهم را در افزایش رشد اقتصادی داشته است.

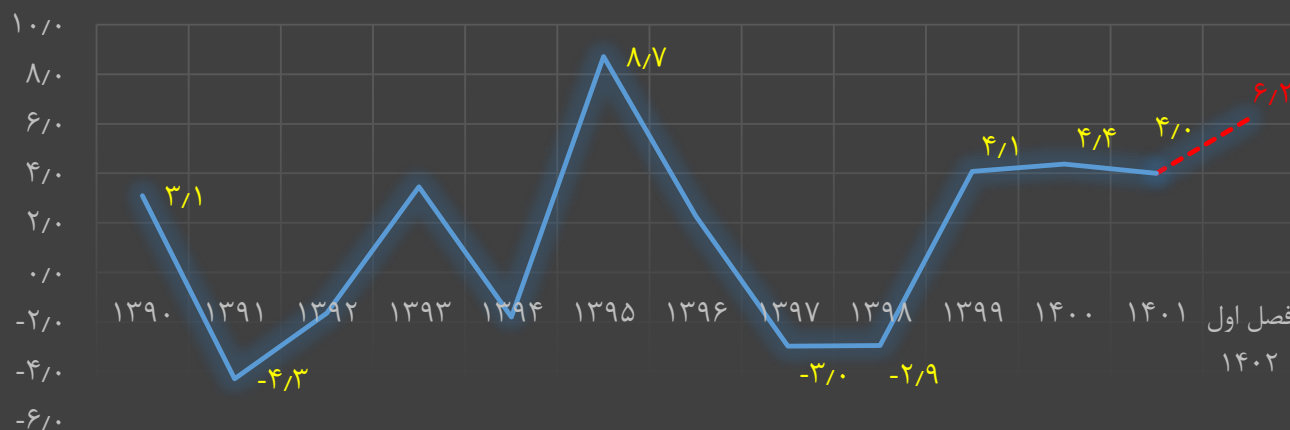
رشد اقتصادی فصلی به قیمت‌های ثابت - درصد

از سال ۱۳۹۰ تا پایان سال ۱۴۰۱، میانگین رشد اقتصادی کشور برابر با ۱.۴ درصد بوده است. طی این دوره بیشترین رشد اقتصادی با نرخ ۸.۷ درصد مربوط به سال ۱۳۹۵ و کمترین رشد اقتصادی با نرخ -۳ درصد مربوط به سال ۱۳۹۷ است.

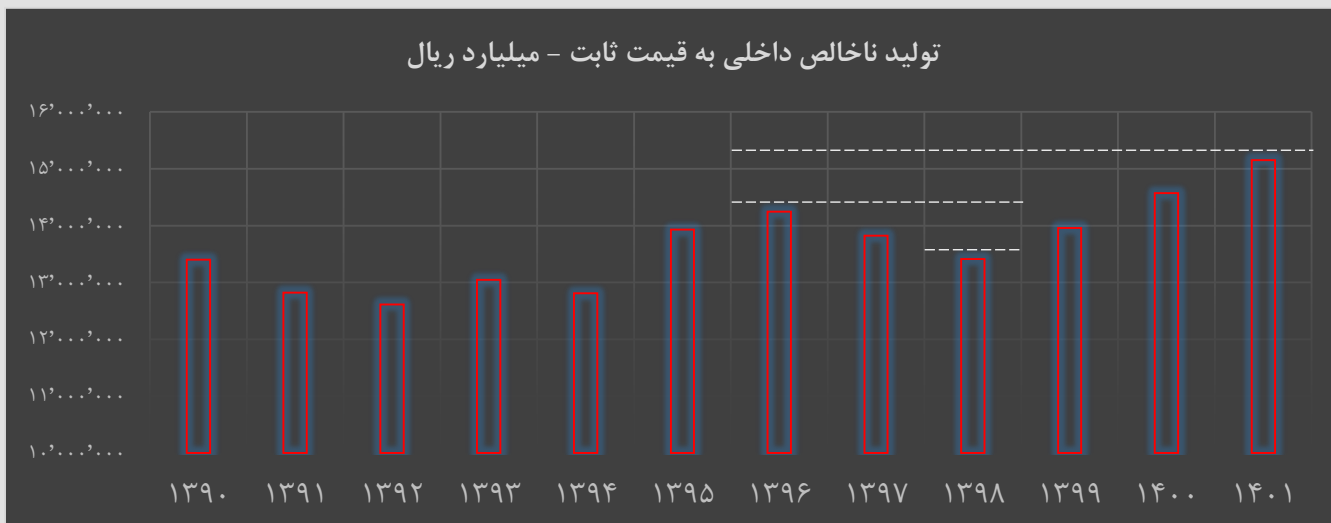
نرخ رشد اقتصادی سه سال گذشته، بیشتر از میانگین رشد اقتصادی دهه نود بوده است.

رشد اقتصادی به قیمت‌های ثابت - درصد

نرخ رشد مثبت اقتصادی طی سه سال گذشته باعث شده است تا افت تولید سال‌های گذشته جبران شود و حتی تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های ثابت، در سطحی بالاتر از سال ۱۳۹۶ قرار بگیرد.

تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت - میلیارد ریال

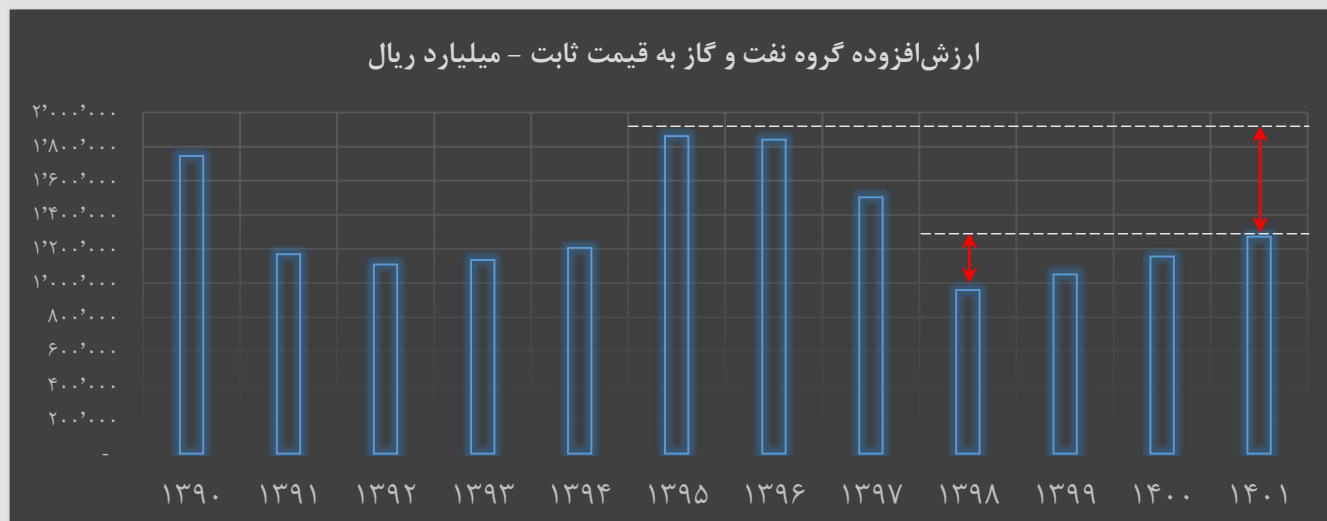

طی یک دهه گذشته بیشترین نوسان تولید، تحت تأثیر تحریم‌های خارجی، مربوط به بخش نفت و گاز بوده است. بیشترین میزان ارزش‌افزوده بخش نفت و گاز (به قیمت‌های ثابت) طی یک دهه گذشته مربوط به سال ۱۳۹۵ و کمترین میزان ارزش‌افزوده نفت و گاز مربوط به سال ۱۳۹۸ است.

به دنبال افزایش میزان تولید و صادرات نفت خام، سطح ارزش‌افزوده نفت و گاز به قیمت‌های ثابت، در سال ۱۴۰۱ حدود ۳۳ درصد از عملکرد سال ۱۳۹۸ بالاتر بوده است که به معنی احیای بخشی از ظرفیت‌های خالی تولید نفت است.

البته باید اشاره کرد که با وجود بهبود عملکرد تولید نفت، مقدار ارزش‌افزوده نفت هنوز از اوج تولید در سال ۱۳۹۵، به میزان قابل توجهی کمتر است. ارزش‌افزوده نفت و گاز در سال ۱۴۰۱، حدود ۳۲ درصد از میزان عملکرد سال ۱۳۹۵ کمتر است.

ارزش‌افزوده گروه نفت و گاز به قیمت ثابت - میلیارد ریال

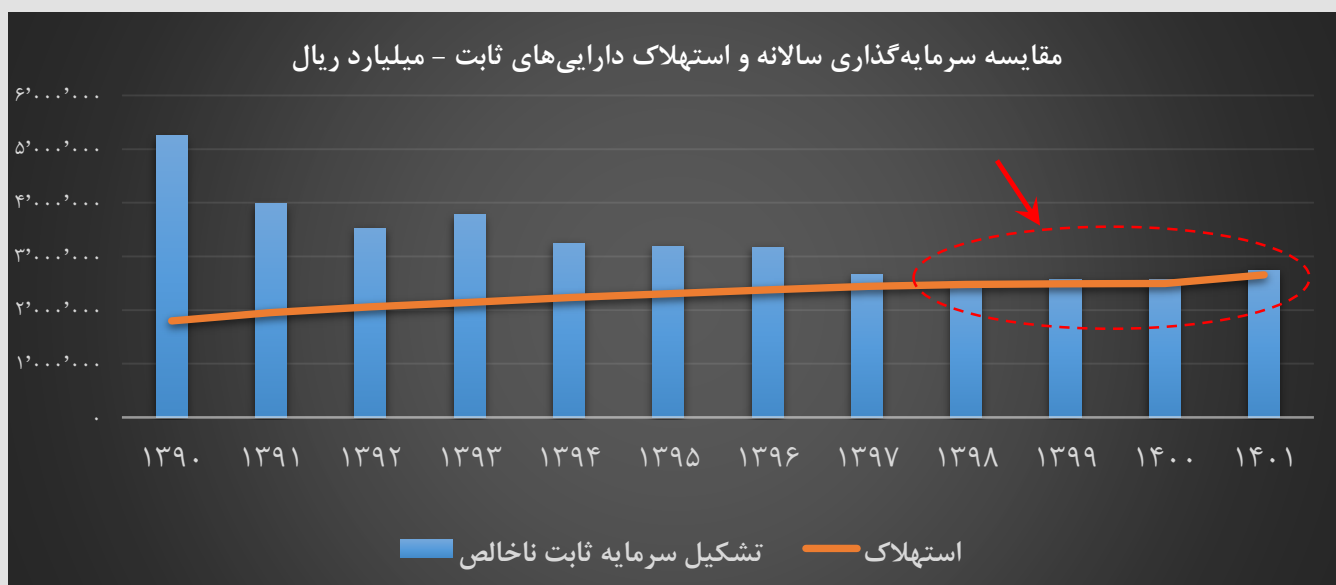
عوامل محدودکننده رشد اقتصادی

عملکرد رشد اقتصادی سه سال گذشته در مقایسه با میانگین دهه نود، نسبتاً قابل توجه بوده است و منجر به خروج اقتصاد از رکود سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ شده است.

با وجود عملکرد نسبتاً مناسب رشد اقتصادی در سه سال اخیر، برخی عوامل و تنگناها، مسیر رشد اقتصادی سال‌های آتی را ناپایدار کرده است. از این بین، مهمترین تهدید رشد اقتصادی آتی، وضعیت سرمایه‌گذاری است.

نرخ رشد سرمایه‌گذاری در کشور، پس از سال‌ها رشد منفی، در سال ۱۴۰۱ مثبت بود و در فصل نخست سال ۱۴۰۲ نیز تداوم یافت.

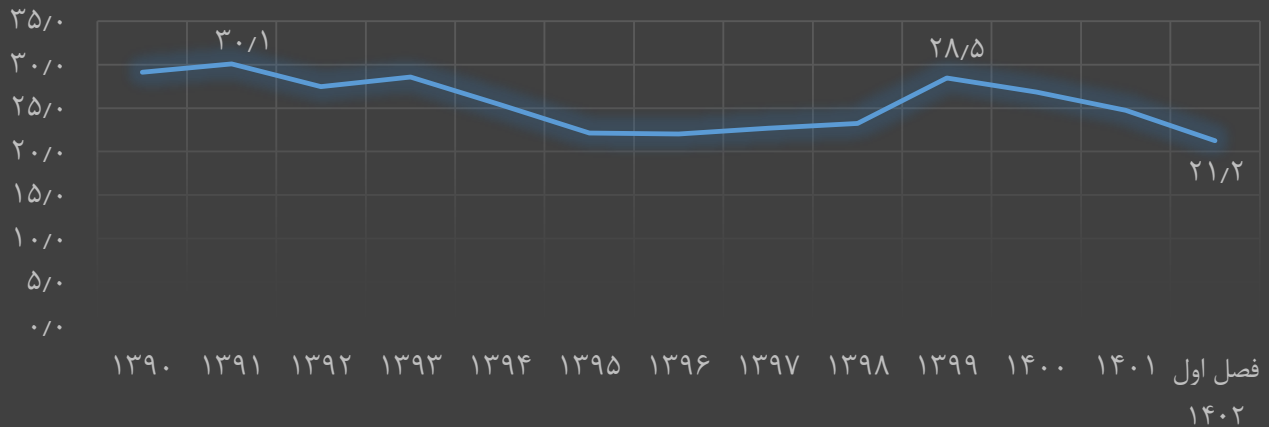
با این وجود، همچنان مقدار واقعی سرمایه‌گذاری ناخالص در اقتصاد کشور، در مقایسه با عملکرد سال ۱۳۹۰ به میزان قابل توجهی در سطح کمتری است. میزان سرمایه‌گذاری‌های ناخالص جدید سالانه به اندازه‌ای است که صرفاً می‌تواند جبران استهلاک سالانه دارایی‌های سرمایه‌ای کشور را نماید. تداوم این روند، می‌تواند منجر به ناپایداری رشد اقتصادی در سال‌های آینده شود.

شاخص‌های متعددی وجود دارد که می‌تواند وضعیت سرمایه‌گذاری را در اقتصاد نشان دهد. یکی از شاخص‌های مهم در این زمینه، نرخ سرمایه‌گذاری یا همان «نسبت سرمایه‌گذاری به تولید ناخالص داخلی» است. این شاخص نشان می‌دهد که اقتصاد کشور در مجموع چه میزان از درآمد خود را برای جبران استهلاک و ایجاد ظرفیت‌های جدید مولد، مجدداً سرمایه‌گذاری می‌کند.

نرخ سرمایه‌گذاری در اقتصاد ایران، در بلندمدت بین سال‌های ۱۳۴۰ تا ۱۳۹۰ برابر با ۳۲ درصد بوده است. از ابتدای دهه نود این شاخص در اقتصاد ایران نسبت به روند بلندمدت خود در سطح پایین‌تری قرار گرفته و طی دو سال گذشته نیز مقدار آن کاهش یافته است.

نسبت سرمایه‌گذاری به تولید ناخالص داخلی - درصد

پایداری رشد اقتصادی مستلزم بازگشت نرخ رشد موجودی سرمایه خالص به مسیر بلندمدت و افزایش نرخ سرمایه‌گذاری است. البته بدیهی است که دستیابی به اهداف رشد اقتصادی ۸ درصد در برنامه هفتم توسعه، نیازمند به سطوح بالاتری از سرمایه‌گذاری در مقایسه با عملکرد تاریخی است.

به بیان دیگر، بازگشت نرخ رشد موجودی سرمایه به سطوح تاریخی متوسط ۵ درصد و بازگشت نرخ سرمایه‌گذاری به روند بلندمدت حول نرخ ۳۲ درصد، حداکثر ممکن است به افزایش متوسط رشد اقتصادی در سطح تاریخی خود منجر شود و بنابراین دستیابی به اهداف رشد اقتصادی برنامه هفتم نیازمند سیاست‌های متفاوتی برای افزایش سرمایه‌گذاری است.

افزایش سرمایه‌گذاری الزامات متعددی دارد که اهم آن به شرح زیر است:

- ثبات اقتصاد کلان و کاهش پایدار نرخ تورم
- بهبود محیط کسب و کار و رفع عوامل مخل بازار
- توسعه نظام تأمین مالی از طریق تعمیق بازار اوراق بدهی، اصلاح شیوه‌های تأمین مالی سرمایه در گردش از طریق توسعه تأمین مالی زنجیره‌ای و توسعه روش‌های نوین تأمین مالی مبتنی بر فناوری
- تفکیک مأموریت بانک‌ها و ایجاد بانک توسعه (برای تأمین مالی زیرساخت‌ها) و اصلاح ساختار بانک‌های تخصصی
- جذب سرمایه‌گذاری خارجی به ویژه مدل‌های مشارکتی و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

این چکیده، برگرفته از گزارش‌های تحلیلی است که توسط گروه مشاوران کیش تهیه می‌شود. برای دریافت گزارش‌های تفصیلی و سفارش جهت تحلیل‌های اختصاصی با ما تماس بگیرید.